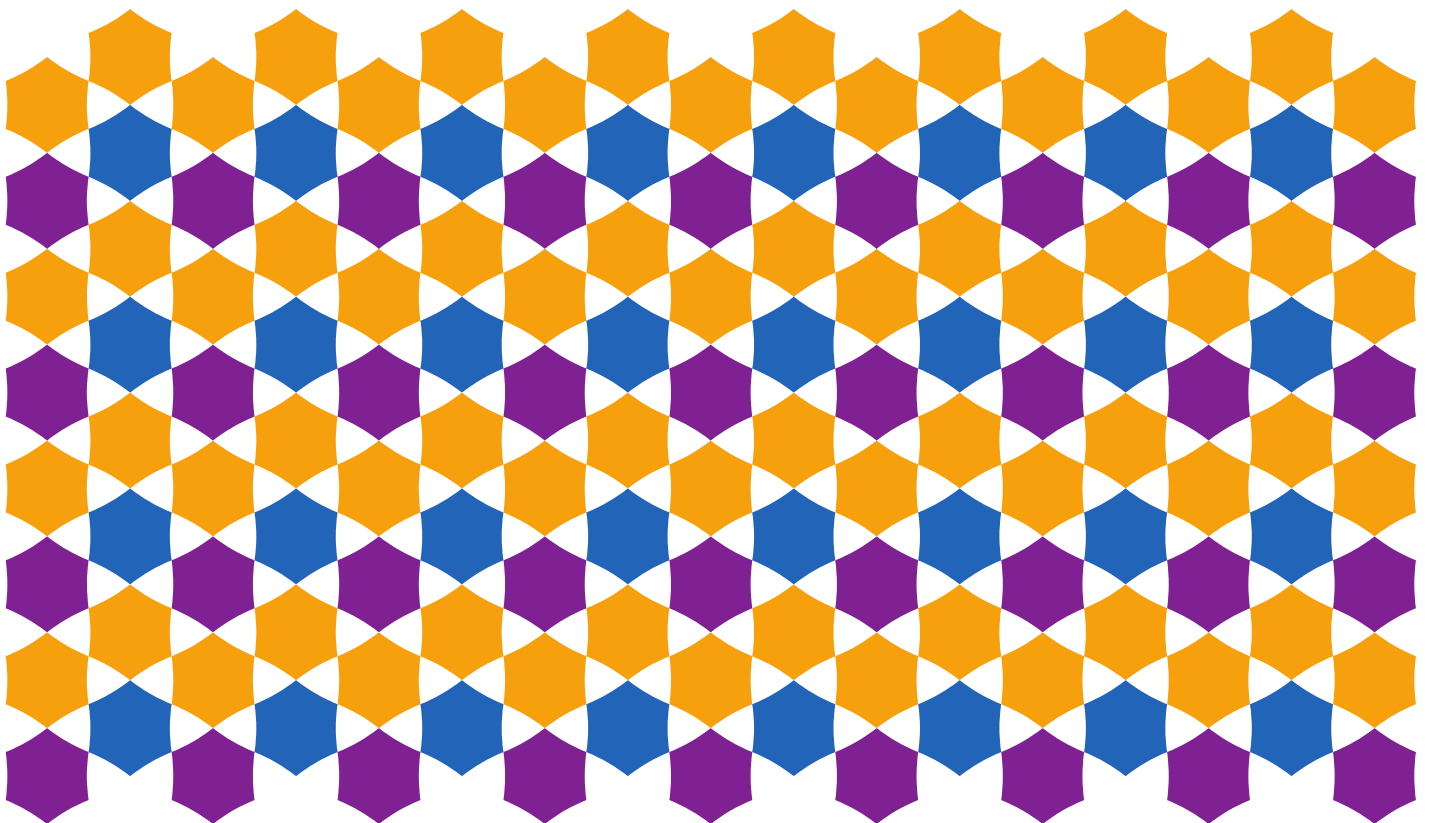

Tillsynsbesöket vid Karlstads universitet 2015

Rapport 2016:4

Tillsynsbesöket vid Karlstads universitet 2015

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2016

Författare: Anna Sandström

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Innehåll	3
Förord	4
Sammanfattning	5
Handläggningstider för examensbevis	6
Universitetskanslersämbetets frågor	6
Universitetets svar	6
Studentkårens svar	7
Universitetskanslersämbetets bedömning	7
Hantering av ärenden om tillgodoräknande av utbildning och yrkesverksamhet	10
Universitetskanslersämbetets frågor	10
Universitetets svar	10
Universitetskanslersämbetets bedömning	12
Hantering av ärenden om studieuppehåll	15
Universitetskanslersämbetets frågor	15
Universitetets svar	15
Studentkårens svar	17
Universitetskanslersämbetets bedömning	17
Handläggningstider för ärenden om disciplinära åtgärder	21
Universitetskanslersämbetets frågor	21
Universitetets svar	21
Universitetskanslersämbetets bedömning	22
Kursvärderingar	23
Universitetets svar	23
Studentkårens synpunkter	25
Universitetskanslersämbetets bedömning	25
Studentrepresentation och samråd med studentrepresentanter	28
Universitetets svar	29
Studentkårens synpunkter	30
Universitetskanslersämbetets bedömning	32
Bestämmelser	34
Genomförande	39

Förord

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har enligt sin instruktion tillsyn över universitet och högskolor. Som ett led i denna uppgift genomför ämbetet tillsynsbesök vid lärosätena. Huvudsyftet med besöken är att på plats granska hur lärosätena följer de bestämmelser som gäller för deras verksamhet. Granskningen sker bland annat genom att medarbetare på juridiska avdelningen tar stickprov på olika handlingar.

Studenternas rättssäkerhet är ett prioriterat område för ämbetets tillsyn. Den huvudsakliga granskningen vid tillsynsbesöken gäller därför frågor på detta område. I samband med tillsynsbesöken måste lärosätena gå igenom sina regler, riktlinjer och rutiner. Det är ämbetets förhoppning att detta, tillsammans med de påpekanden som ämbetet gör med anledning av granskningen, leder till ökad rättssäkerhet för studenterna.

UKÄ genomförde ett tillsynsbesök vid Karlstads universitet den 11 november 2015. Universitetskanslern har den 22 mars 2016 fastställt denna rapport över besöket.

Rapporten är indelad i avsnitt utifrån de frågor som ämbetet har granskat. Därefter finns aktuella bestämmelser samlade. Slutligen ges en beskrivning av hur besöket har genomförts.

UKÄ:s rapporter från tillsynsbesöken publiceras på ämbetets webbplats, www.uka.se.

Sammanfattning

UKÄ bedömer att Karlstads universitet uppfyller förvaltningslagens krav på snabb handläggning av ärenden om utfärdande av examensbevis. Däremot framkom att skriftliga beslut saknades i fem ärenden. Universitetet bör ändra den information som ges på webbplatsen och i den lokala examensordningen och ange att även del av en kurs kan ingå i en examen.

UKÄ bedömer att Karlstads universitet uppfyller förvaltningslagens krav på snabb handläggning av ärenden om tillgodoräknande av ärenden på grundnivå och avancerad nivå. Universitetet fattar dock inga skriftliga beslut vad gäller ansökningar om tillgodoräknande av utbildning på forskarnivå. UKÄ utgår från att universitetet i sin aviserade översyn beaktar UKÄ:s synpunkter på dessa ärenden.

Universitetet bör se till att det tydligt framgår när avslagsbeslut har fattats i ärenden om studieuppehåll och skälen för detta. Universitetet ska säkerställa att överklagandehänvisningar bifogas vid beslut om avslag. Flera av de brister som UKÄ har funnit vid denna granskning fanns vid Högskoleverkets tillsynsbesök år 2007. UKÄ kommer därför göra en särskild uppföljning av universitetets hantering av ärenden om studieuppehåll.

UKÄ bedömer att Karlstads universitet uppfyller förvaltningslagens krav på snabb handläggning av ärenden om disciplinära åtgärder.

I samtliga granskade fall har kursvärderingar och sammanställningar av dessa gjorts. UKÄ anser att Karlstads universitet behöver vidta åtgärder för att förbättra strukturen och informationen om var sammanställningarna av kursvärderingarna finns publicerade och hur universitetet informerar om resultaten och eventuella åtgärder som föranletts av dessa. UKÄ utgår från att detta görs i dialog med studentkåren.

UKÄ anser att universitetet bör ta ställning till om studentrepresentanter ska ingå i flera grupper vid universitetet. Universitetet bör ta fram riktlinjer för hur studentrepresentation och samråd ska hanteras vid de centrala stödfunktionerna. UKÄ förutsätter att universitet vidtar åtgärder för att säkerställa att de studentkårsrepresentanter som utsetts av studentkåren ingår i programråden.

Handläggningstider för examensbevis

UKÄ bedömer att Karlstads universitet uppfyller förvaltningslagens krav på snabb handläggning av ärenden om utfärdande av examensbevis. Däremot framkom att skriftliga beslut saknades i fem ärenden. Universitetet bör ändra den information som ges på webbplatsen och i den lokala examensordningen och ange att även del av en kurs kan ingå i en examen.

Universitetskanslersämbetets frågor

UKÄ har ställt följande frågor till Karlstads universitet om handläggningstiderna för utfärdande av examensbevis:

- Hur organiserar universitetet hanteringen av ansökningar om examensbevis? Har universitetet några riktlinjer eller rutiner för hanteringen?
- Redovisa universitetets handläggningstider (medianen) för utfärdande av examensbevis från och med den 1 juli 2014 till och med den 30 juni 2015. Beräkna tiden från det att ansökningarna kommit in till universitetet till dess att besluten att utfärda examensbevisen fattats.

För att kunna ta stickprov på handläggningstiden för ärenden om examensbevis har UKÄ även bett universitetet att bifoga en lista över samtliga avgjorda ärenden om examensbevis från den nämnda perioden.

Universitetets svar

Karlstads universitet har svarat bland annat följande.

Vid Karlstads universitet utfärdas alla examina på examensenheten vid Studentcentrum. Handläggningsprocessen börjar med att en ansökan kommer in via studiedokumentationssystemet Ladok eller en ansökningsblankett som diarieförs i Ladok. En handläggare granskar om examenskraven för den sökta examen är uppfyllda och om det krävs komplettering kontaktas studenten per telefon eller e-post. Om en begärd komplettering inte kommer in till universitetet fattar universitetet ett beslut om att avslå ansökan. Om examenskraven anses vara uppfyllda skriver handläggaren ut ett examensbevis och skriver under det. Därefter kopieras handlingarna för arkiveringen och registrering sker i Ladok. Examensbeviset skickas till studenten per post. I de fall en student får avslag på en ansökan om examensbevis fattas ett avslagsbeslut och en överklagandehänvisning bifogas.

Hanteringen av examensärenden anges i dokumenten *Ny utbildnings- och examensstruktur*, *Lokal examensordning*, och *Regler för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Karlstads universitet*.

Medianen för handläggning av ansökningar om examensbevis var 20 dagar, inklusive lördagar, söndagar och helgdagar, under perioden från och med den 1 juli 2014 till och med den 30 juni 2015. På universitetets webbplats anges att beslut i ärenden om examensbevis fattas normalt inom åtta veckor från att en komplett ansökan har kommit in. I universitetets examensordning anges att handläggningstiden för utfärdandet av examensbevis inte bör överstiga 40 arbetsdagar.

Karlstads universitet har bifogat en lista över samtliga avgjorda ärenden gällande examensbevis från och med den 1 juli 2014 till och med den 30 juni 2015 och dokumenten *Ny utbildnings- och examensstruktur*, *Lokal examensordning*, dnr C2013/723, *Regler för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Karlstads universitet*, dnr C2014/114 och information från Karlstads universitets webbplats.

Vid besöket fick UKÄ information om att det inte finns något dokument för hanteringen av ansökningar om examensbevis utöver det som framgår av den lokala examensordningen. Det finns dock information om hur ärendena hanteras på Karlstads universitets webbplats.

Studentkårens svar

Karlstad studentkår har anfört bland annat följande.

Karlstad studentkår har inte haft några studentärenden angående utfärdande av examensbevis och inga studenter har framfört kritik mot processen.

Universitetskanslersämbetets bedömning

UKÄ har slumpmässigt valt ut 60 ärenden om examensbevis som enligt universitetet utfärdades från och med den 1 juli 2014 till och med den 30 juni 2015 för granskning. Utgångspunkten var att granska 5 procent av de avgjorda ärendena från nämnda period, dock högst 60 ärenden. UKÄ:s urval har gjorts utifrån den lista som universitetet har bifogat till sitt svar.

Avsaknad av beslut

I fem av de 60 granskade ärendena saknades det någon form av beslut från lärosätet. I dessa fem ärenden finns det utskriften från Ladok där det anges att ansökan har makulerats.

Universitetet har efter tillsynsbesöket uppgett att ärendena har makulerats när en student har kommit in med flera ansökningar eller när en student har gjort en felaktig ansökan. I dessa fem ärenden har ansökningarna om examensbevis makulerats direkt i Ladok och det har inte fattats några skriftliga beslut. Detta beror på universitetets system. Det finns ett digitalt system där ansökningar om examensbevis registreras och därefter diarieförs ansökningarna automatiskt i Ladok. När en student har ansökt om examensbevis går det inte att komplettera eller ändra en ansökan i systemet. Om det behöver göras en ändring måste studenten göra en ny ansökan digitalt, vilket leder till att det skapas ytterligare ett ärende i Ladok. En student kan därför få flera ärenden registrerade i Ladok trots att studenten endast vill ansöka om ett examensbevis. I sådana fall kontaktar universitetet studenten för att utreda vad studenten vill ansöka om. I de flesta fall har studenten för avsikt att endast ansöka om ett examensbevis och då avslutas de extra ärendena genom en notering om att ärendet har makulerats, det vill säga att ärendet har stängts i Ladok. Noteringen om att ett ärende har makulerats

innebär att det inte är ett öppet ärende och det sker inte någon gallring av ansökningshandlingar.

UKÄ vill påminna om att när en ansökan om examensbevis kommer in till ett lärosäte inleds ett ärende som bör avslutas med någon form av dokumenterat beslut från lärosätet. UKÄ anser att detta gäller även om det är fråga om en ofullständig ansökan om examensbevis. UKÄ ifrågasätter därför universitetets rutin att inte fatta skriftliga beslut i ett registrerat ärende om ansökan om examensbevis. UKÄ avser i ett annat sammanhang uppmärksamma frågor som rör studiedokumentationssystemet Ladok och uttalar sig därför inte vidare i frågan.

Handläggningstider

Justitieombudsmannen (JO) har i flera beslut uttalat sig om handläggningstiden för examensbevis. I ett ärende hade handläggningen av två studenters ansökningar om examensbevis tagit fyra och en halv respektive två och en halv månad. JO fann att handläggningstiderna, mot bakgrund av det allmänna skyndsamhetskravet i 7 § förvaltningslagen, inte var godtagbara (se JO:s beslut 2004-12-06, dnr 314-2004 och 673-2004). Besluten avsåg inte Karlstads universitet.

UKÄ anser att handläggningstiden för ett examensärende normalt inte bör överstiga två månader.

Karlstads universitet har uppgett att medianen var 20 dagar, inklusive lördagar, söndagar och helgdagar, för handläggningen av examensärenden från och med den 1 juli 2014 till och med den 30 juni 2015.

UKÄ har granskat handläggningstiderna för 55 av de 60 slumpmässigt utvalda ärenden om examensbevis från ovan nämnda tidsperiod. Handläggningstiden beräknades från ankomstdatum till datum för examensbevisets utfärdande, beslut om avslag på ansökan eller annan åtgärd. UKÄ:s granskning visar att medianen för handläggningen av dessa ärenden var 25 dagar inklusive lördagar, söndagar och helgdagar.

Av de 55 ärenden som UKÄ hade möjlighet att granska var handläggningstiden fyra veckor eller kortare i cirka två tredjedelar av ärendena. I två av de granskade ärendena var handläggningstiden cirka två och en halv månad respektive fyra månader. Universitetet har efter tillsynsbesöket kommit in med en redogörelse till de långa handläggningstiderna. UKÄ anser att universitetet har lämnat godtagbara förklaringar.

Sammanfattningsvis bedömer UKÄ, utifrån de ärenden som har kunnat granskas, att universitetet uppfyller kravet i 7 § förvaltningslagen på snabb handläggning när det gäller utfärdande av examensbevis eller beslut om att avslå ansökan om examensbevis. Universitetet har även i de flesta fall hållit sig inom den tidsram om åtta veckor som anges i den lokala examensordningen och på universitetets webbplats.

Kurser som kan ingå i examen

UKÄ har noterat att det på Karlstads universitets webbplats finns information om att bara hela avslutade kurser kan ingå i en examen och att enskilda delkurser från en oavslutad kurs inte kan ingå. Av den lokala examensordningen framgår att i ett

examensbevis kan endast hela avslutade kurser anges. I ett beslut av Överklagandenämnden för högskolan, ÖNH, har ÖNH uttalat att det enligt högskoleförordningen inte är möjligt att uppställa en generell begränsning om att endast hela och avslutade kurser kan ingå i en examen. Det är inte heller möjligt att i en lokal examensordning föreskriva om sådana begränsningsregler. En delkurs kan ingå i en examen om den är tydligt definierbar, (se ÖNH:s beslut 2014-04-11, reg. nr 243-228-14). Mot bakgrund av ÖNH:s praxis vill UKÄ upplysa Karlstads universitet om att del av en kurs kan ingå i en examen om den är tydligt definierbar. UKÄ utgår från att Karlstads universitet ändrar informationen på webbplatsen och regeln i den lokala examensordningen så att den överensstämmer med ÖNH:s uttalanden om att en delkurs som är tydligt definierbar kan ingå i en examen.

Hantering av ärenden om tillgodoräknande av utbildning och yrkesverksamhet

UKÄ bedömer att Karlstads universitet uppfyller förvaltningslagens krav på snabb handläggning av ärenden om tillgodoräknande av ärenden på grundnivå och avancerad nivå. Universitetet fattar dock inga skriftliga beslut vad gäller ansökningar om tillgodoräknande av utbildning på forskarnivå. UKÄ utgår från att universitetet i sin aviserade översyn beaktar UKÄ:s synpunkter på dessa ärenden.

Universitetskanslersämbetets frågor

UKÄ har ställt följande frågor till Karlstads universitet om hanteringen av ärenden om tillgodoräknande av utbildning och yrkesverksamhet:

- Hur hanteras ansökningar om tillgodoräknande vid universitetet? Redovisa vad som gäller för tillgodoräknande av delkurs, hel kurs och som del av en examen. Har universitetet några riktlinjer för hanteringen? Vänligen bifoga i så fall dessa.
- Fattar universitetet alltid skriftliga beslut i ärendena om tillgodoräknande? Används ansökningsblanketter? Vänligen bifoga två exempel på beslut om tillgodoräknande (ett bifallsbeslut och ett avslagsbeslut) samt eventuell ansökningsblankett som används vid universitetet.

För att kunna ta stickprov på ärenden om tillgodoräknande har UKÄ även bitt Karlstads universitet att bifoga en lista över samtliga inkomna ansökningar om tillgodoräknande från och med den 1 juli 2014 till och med den 30 juni 2015 och även bitt Karlstads universitet ange var vid universitetet UKÄ kan ta del av handlingarna.

Universitetets svar

Karlstads universitet har svarat bland annat följande.

Enligt universitetets delegationsordning är det respektive dekan vid de två fakulteterna som i samråd med avdelningen för Studentcentrum beslutar om tillgodoräknande av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Vid Studentcentrum handläggs tillgodoräknande av generella högskolepoäng i samband med internationella studier. Fakulteterna har gemensamt fastställt rutiner för övriga typer av tillgodoräknande och ersättande av kurser.

Hanteringen av tillgodoräknande anges i universitetets lokala examensordning och i dokumentet *Regler för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Karlstads universitet*. I ett dekanusbeslut finns fastställda rutiner för ansökan om tillgodoräknande av hel eller del av kurs, ersättande av hel kurs inom program samt

tillgodoräknande av hel eller del av kurs inom VAL-projektet. På respektive fakultet finns det dekanusbeslut om delegering av rätten att fatta beslut i dessa ärenden.

Tillgodoräkningen som del av en examen sker vid Studentcentrum i samband med handläggning av examensbevis. Övriga ärenden inleds och avslutas hos en studievägledare. Det är viktigt att studenterna har kontakt med en studievägledare för att kunna få rådgivning om när en ansökan kan lämnas samt för vägledning i samband med beslut. Det finns dokument där det framgår hur processen går till. Vad gäller utbildning på grundnivå och avancerad nivå görs alla ansökningar om tillgodoräknande på blanketter som diarieförs. Alla beslut är skriftliga men skälen till besluten anges dock endast vid avslag. På blanketterna finns en överklagandehänvisning.

Tillgodoräknande av generella högskolepoäng

Tillgodoräknande av utlandsstudier till generella högskolepoäng sker vid avdelningen för Studentcentrum. Studenterna ska ha ett så kallat learning agreement som ska vara undertecknat av Karlstads universitet och partneruniversitetet. Karlstads universitet förbinder sig att tillgodoräkna studierna utomlands antingen som generella högskolepoäng eller som kurser i dessa learning agreements. Tillgodoräknande av generella högskolepoäng kan vara aktuellt när en student reser utomlands som en free mover eller vid tillgodoräknande av tidigare utländsk utbildning. En student kan få sina studier tillgodoräknade efter bedömning av studiernas kvalitet, nivå och om de har bedrivits på ett erkänt lärosäte. Studierna tillgodoräknas motsvarande studiernas omfattning i förhållande till heltidsstudier i Sverige. En student får ett skriftligt beslut om tillgodoräknande samt en överklagandehänvisning. Vid bifall registreras beslutet i Ladok.

Tillgodoräknande vid forskarutbildning

När det gäller tillgodoräknande inom forskarutbildningen finns det idag inga skriftliga fastställda rutiner på fakultetsnivå, varför detta kommer att utvecklas. Universitetet handlägger dessa ärenden enligt följande.

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Utbildning som har genomförts före antagning till utbildning på forskarnivå eller högskolepoäng som har tagits under tiden som doktorand kan tillgodoräknas. Det är varje doktorands examinator som bedömer om ett moment som i de allmänna studieplanerna anges vara obligatoriskt kan bytas ut. En doktorand som önskar få en kurs tillgodoräknad ska visa intyg, kursplan samt litteraturlista för en examinator som gör en bedömning. Bedömningen lämnas till en administratör som rapporterar in det i ForskarLadok. Administratören sparar underlaget för beslut i doktorandens mapp. Beslutsdatum och beslutsfattare framgår av Ladok.

Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap

Det är en examinator som avgör om ett genomfört moment kan räknas som ett prov och registreras i ForskarLadok. Examinatören ger fakultetsadministratören ett underlag som oftast är ett kursintyg eller motsvarande.

Om examinatören kommer fram till att det finns ett sådant moment som kan tillgodoräknas registreras det i studiedokumentationssystemet ForskarLadok med ett utdrag från Ladok från grundutbildningen som underlag.

Karlstads universitet har bifogat listor över samtliga inkomna ansökningar om tillgodoräknande från och med den 1 juli 2014 till och med den 30 juni 2015, dekanusbeslut den 28 maj 2014 om fastställande av rutiner för ersättande av kurs samt tillgodoräknande av hel och del av kurs inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå, dnr HS 2014/308, ett utdrag från Ladok avseende tillgodoräknande på forskarnivå, ett exempel på ett avslagsbeslut och ett bifallsbeslut om tillgodoräknade med därtill hörande ansökningsblankett, rektors delegationsordning till universitetsdirektören, dnr C2015/698 och dekanusbeslut med dnr HS 2014/310, HS 2014/309 och dnr HNT 2014/1.

Universitetskanslersämbetets bedömning

UKÄ har granskat 33 slumpmässigt utvalda ärenden om ansökningar om tillgodoräknande. Urvalet har gjorts utifrån de listor som universitetet har bifogat till sitt svar. Av listorna framgår att 20 ärenden är tillgodoräknande på grundnivå och avancerad nivå, tio ärenden är tillgodoräknande på forskarnivå och tre ärenden är tillgodoräknande av utlandsstudier.

Ärenden på grundnivå och avancerad nivå

I samtliga granskade ärenden hade ansökningar gjorts på en blankett som har en överklagandehänvisning. Det finns olika blanketter för olika slag av tillgodoräknande. De blanketter som har använts vid tillgodoräknande av del av kurs respektive hel kurs är tydliga, förutom att det endast finns en ruta för bifall respektive en ruta för avslag. Det fanns ingen ruta för att ange om en ansökan har blivit delvis tillgodoräknad vilket de facto är ett delvis avslagsbeslut. Detta åskådliggörs av det exempel på bifall av en ansökan om tillgodoräknande som universitetet har bifogat sitt svar till UKÄ. I detta exempel hade den sökande beviljats ett delvis tillgodoräknade och därmed fått ett delvis avslag, men endast rutan för bifall var ikryssad. Det finns en risk att en student på grund av beslutets utformning inte inser att hans eller hennes ansökan inte har beviljats fullt ut och att studenten därigenom missar möjligheten att överklaga beslutet. UKÄ utgår från att Karlstads universitet omgående ändrar utformningen av dessa blanketter så att det tydligt framgår om en ansökan har blivit endast delvis tillgodoräknad.

Samtliga granskade ärenden har diarieförts. Det har fattats skriftliga beslut i alla ärenden utom ett. Universitetet har som förklaring till varför det fattas ett skriftligt beslut uppgett att i det ärendet fick studenten besked direkt på plats och att beslutet registrerades direkt i Ladok. UKÄ vill i detta fall påpeka att alla ärenden som kommer in till ett lärosäte bör avslutas med någon form av dokumenterat beslut. Ett införande i Ladok är inget beslut. UKÄ utgår från att universitetet vidtar åtgärder för att säkerställa att beslut fattas i samtliga ärenden om tillgodoräknande (se avsnittet *Avsaknad av beslut i ärenden på forskarnivå* nedan).

Avsaknad av beslut i ärenden på forskarnivå

UKÄ:s granskning av tio ärenden på forskarnivå visar att ärendena endast har avslutats med en utskrift från Ladok, det vill säga utan att ett skriftligt beslut har fattats. Det fanns inte heller några ansökningsblanketter i de granskade ärendena. Det går därmed inte att utläsa om en student har fått tillgodoräknat fullt ut vad studenten har önskat. Det framgår inte heller hur universitetet hanterar eventuella avslag på en ansökan. Även om det inte finns något krav på att en myndighets beslut ska vara

skriftliga så utgår förvaltningslagen från att myndigheter dokumenterar sina beslut. Att det finns ett skriftligt beslut är till exempel en förutsättning för att beslutet ska gå att överklaga. UKÄ anser därför att ett ärende om tillgodoräknande alltid bör avslutas med ett skriftligt beslut.¹ I 21 § myndighetsförordningen anges vad ett skriftligt beslut ska innehålla. En registrering i Ladok om att ett tillgodoräknande har gjorts är inte ett sådant dokumenterat beslut som krävs. Universitetet har uppgett att det kommer att ta fram nya rutiner för tillgodoräknande på forskarnivå. UKÄ utgår från att Karlstads universitet vid denna översyn beaktar UKÄ:s påpekanden i detta avsnitt (se avsnittet om *Ärenden på grundnivå och avancerad nivå ovan*).

Learning agreements

I två av de tre granskade ärendena som avsåg utlandsstudier har avtal om så kallade learning agreements slutits mellan Karlstads universitet och ett partneruniversitet. I sitt svar har universitetet anfört att genom ett sådant learning agreement förbinder sig universitetet att tillgodoräkna studierna utomlands, antingen som generella högskolepoäng eller som kurser. I både ärendena hade studierna tillgodoräknats.

UKÄ:s föregångare som tillsynsmyndighet, Högskoleverket, har vid tidigare tillsynsbesök funnit att det har förekommit learning agreements. Verket har konstaterat att det inte finns några bestämmelser om förhandsbesked i högskoleförfattningarna och att ett icke-bindande förhandsbesked inte kan överklagas enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer². Verket har vidare uttalat att om ett lärosäte väljer att lämna förhandsbesked är det viktigt att informera om att bedömningarna i beskedet är preliminära och inte bindande samt att det inte är fråga om något beslut som kan överklagas, se *Tillsynsbesöket vid Högskolan Väst 2010*, Högskoleverkets rapport 2011:5 R s. 20 och UKÄ:s beslut 2013-11-03, reg.nr 31-335-13.

UKÄ konstaterar att Karlstads universitet har valt att se learning agreements som bindande för universitetet. Detta är till fördel för studenterna och UKÄ ser positivt på detta. UKÄ utgår från att universitetets inställning innebär att ett senare beslut om tillgodoräknande alltid överensstämmer med vad som anges i de ingångna learning agreements. De ärenden som UKÄ har granskat tyder på detta.

Handläggningstider

Av de 20 granskade ärendena om tillgodoräknande på grundnivå och avancerad nivå har samtliga en ankomststämpel eller annan notering av universitetet om ankomstdag. Samtliga tio ärenden om tillgodoräknande på forskarnivå samt de tre ärendena om utlandsstudier saknar ankomststämpel eller annan notering om vilket datum som handlingarna har kommit in till universitetet.

UKÄ anser att det är lämpligt att på alla ansökningar ange när de har kommit in (jfr JO:s beslut 2004-03-09, dnr 4675-2003). Beräkningen av handläggningstiden underlättas också genom en sådan notering. UKÄ förutsätter att universitetet i sin översyn vad gäller ärenden om tillgodoräknande på forskarnivå även beaktar detta påpekande.

¹ jfr Hellners & Malmqvist, *Förvaltningslagen med kommentarer*, 3 uppl. 2010, s. 234.

² se Bohlin m.fl., *Förvaltningsrättens grunder*, s. 249

Karlstads universitet har efter tillsynsbesöket framhållit följande. I två av de tre ärenden om utlandsstudier har ankomstdatum noterats för hand på dokumentet ”Transcripts” som studenten har lämnat in. Universitetet menar att det därför går att beräkna handläggningstiderna för dessa två ärenden.

UKÄ konstaterar att det finns ett datum antecknade på de dokument som universitetet hänvisar till. UKÄ anser dock att det är problematiskt med en sådan rutin. På de övriga ärendena om tillgodoräknande framgår det tydligt att det är fråga om en ankomstdatering, vilket det inte gör i dessa två ärenden. I dessa två ärenden anges endast ett datum i en handling bland flera andra handlingar i ärendet. Det framgår således inte att ärendet inkom på det angivna datumet. UKÄ utgår från att universitetet ser över sina rutiner vad gäller ankomstdatering av ärenden om utlandsstudier.

Handläggningstiderna har beräknats från datumet då ansökan kom in till universitetet till den dag som beslut fattades. Vad gäller ärenden om forskar- och utlandsstudier har det inte gått att beräkna någon handläggningstid. De 20 granskade ärendena på grundnivå och avancerad nivå har en median om 14 dagar och en genomsnittlig handläggningstid om 37 dagar. I 19 av de granskade ärendena var handläggningstiden mellan en dag och 64 dagar. I ett fall var handläggningstiden hela 344 dagar. Karlstads universitet har som skäl till den långa handläggningstiden i detta ärende uppgett att det berodde på en gammal rutin som inte längre finns.

UKÄ konstaterar att utifrån de ärenden som har kunnat granskas uppfyller universitetet, med något undantag, kravet i 7 § förvaltningslagen på snabb handläggning.

Hantering av ärenden om studieuppehåll

Universitetet bör se till att det tydligt framgår när avslagsbeslut har fattats i ärenden om studieuppehåll och skälen för detta. Universitetet ska säkerställa att överklagandehänvisningar bifogas vid beslut om avslag. Flera av de brister som UKÄ har funnit vid denna granskning fanns vid Högskoleverkets tillsynsbesök år 2007. UKÄ kommer därför göra en särskild uppföljning av universitetets hantering av ärenden om studieuppehåll.

Universitetskanslersämbetets frågor

UKÄ har ställt följande frågor till Karlstads universitet om hanteringen av ärenden om studieuppehåll:

- Redogör översiktligt för hur ärenden om studieuppehåll hanteras vid universitetet. Diarieförs ärendena?
- Har universitetet avslagit någon ansökan om studieuppehåll de senaste tre åren? Lämnades i så fall en överklagandehänvisning?

För att kunna ta stickprov på ärenden om studieuppehåll har UKÄ bett universitetet att bifoga en lista över samtliga inkomna ansökningar om studieuppehåll från och med den 1 juli 2012 till och med den 30 juni 2015 samt en lista över samtliga inkomna överklaganden i studieuppehållsärenden för samma tidsperiod. UKÄ har även bett universitetet att inkomma med ansökningsblankett, beslutsblankett och överklagandehänvisning som lämnas vid beslut om avslag. UKÄ har dessutom bett universitetet att ange var UKÄ kan ta del av handlingarna, inklusive eventuella överklaganden.

Universitetets svar

Karlstads universitet har svarat bland annat följande.

Hanteringen av studieuppehåll är beskriven i dokumentet *Antagningsordningen för utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå vid Karlstads universitet*. Studieuppehåll hanteras av Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap, Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap och Lärarutbildningen. De båda fakulteterna och Lärarutbildningen använder samma blankett för ansökan om studieuppehåll, beslutsmallar och överklagandehänvisning.

Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap

Studie- och karriärvägledaren tar emot ansökningar om studieuppehåll från studenterna och fattar beslut i ärendet. Därefter registrerar studie- och karriärvägledaren beslutet i Ladok och skickar ett meddelande studenten. Vid ett uppehåll utan platsgaranti, avslag, skickas en överklagandehänvisning tillsammans

med meddelandet till studenten. Handlingar i ärendet diarieförs under ett samlingsnummer vid fakultetens diarium. Det finns ett samlingsnummer för varje år. Handlingarna förvaras hos respektive studie- och karriärvägledare. En kopia av det meddelande som har skickats till studenten skickas även till fakultetens diarium.

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Studieuppehåll hanteras i princip på samma sätt som vid Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskaper. Däremot skickas inte en kopia av det meddelande som har skickats till studenten när det gäller studieuppehåll till fakultetens diarium. Det förvaras i stället hos student- och karriärvägledare.

Lärarytutbildningen

För varje student på lärarytprogrammet, utom på musiklärarytprogrammet, finns en studieplanering som omfattar alla terminer på utbildningen. De studenter som önskar göra studieuppehåll från den ursprungliga planeringen tar kontakt med eller blir kontaktad av studie- och karriärvägledaren. Det görs uppföljningar av studenternas studieplaner kontinuerligt och två gånger per år görs en kontroll om studenten är registrerad på aktuell kurs. Studie- och karriärvägledarna på lärarytutbildningen tar kontakt med de studenter som inte följer sin studieordning för att ta reda på om studenten vill göra ett studieuppehåll eller ett studieavbrott.

Studie- och karriärvägledaren tar emot ansökningar om studieuppehåll och fattar beslut i ärendena. Ärendet lämnas över till en handläggare på lärarytutbildningens kansli som registrerar beslutet i Ladok och skickar ett meddelande till studenten. Studieuppehåll beviljas med eller utan platsgaranti. En överklagandehänvisning ska bifogas i de fall beslutet om uppehåll inte innefattar platsgaranti. För studieuppehåll utan platsgaranti ges studenten möjlighet att återinträda till programmet om det är möjligt. Handlingarna i ärendet diarieförs under ett samlingsnummer vid lärarytutbildningens kansli och förvaras hos respektive handläggare på kansliet.

Beslut om avslag och bifogade handlingar

Under de tre senaste åren har universitetet beslutat om avslag på ansökningar om studieuppehåll i ett flertal ärenden, eftersom alla ärenden om studieuppehåll som beviljas utan platsgaranti är att betrakta som ett avslag. I dessa fall har en överklagandehänvisning bifogats.

Karlstads universitet har bifogat en lista över samtliga inkomna ansökningar om studieuppehåll mellan den 1 juli 2012 till och med den 30 juni 2015. Under denna tidsperiod har det inte kommit in något överklagande gällande studieuppehåll. Lärosätet har även bifogat dokumentet *Antagningsordningen för utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå vid Karlstads universitet*, dnr C2015/170, blankett för ansökan om studieuppehåll, beslutsmallar samt överklagandehänvisning.

Vid besöket fick ämbetet information av företrädare för universitetet att det förekommer att studie- och karriärvägledarna inte kräver att en student fyller i en ansökan när de blir kontaktade av studenter som vill ha studieuppehåll. Studie- och karriärvägledaren dokumenterar dock underlaget från studenten, vilket kan vara ett e-postmeddelande eller en tjänsteanteckning. Ansökningar om studieuppehåll ankomststämplas inte och det görs inte någon annan notering om ankomstdatum. I alla ärenden om studieuppehåll fattas ett beslut som skapas i Ladok. Det står "meddelande" på handlingen, men det är ett beslut, och det går inte att ändra rubriken

”meddelande” i Ladok. Av beslutet framgår om studenten har fått studieuppehåll med eller utan platsgaranti. På lärarutbildningen fattar studie- och karriärvägledaren beslut, men det är en handläggare på kansliet som skriver under det meddelande som skickas till studenten. UKÄ har efter besöket fått information av universitetet om att inga handlingar om studieuppehåll diarieförs vid universitetets centrala diarium och att inga handlingar om studieuppehåll diarieförs vid de båda fakulteterna och vid lärarutbildningen. Vid Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskaper diarieförs dock det meddelande som en student har fått.

Studentkårens svar

Karlstad studentkår har anfört bland annat följande.

Karlstad studentkår ställer sig kritiska till att det i antagningsordningen anges att uppehåll beviljas med eller utan platsgaranti. Studieuppehåll innebär platsgaranti och ett besked om studieuppehåll utan platsgaranti innebär egentligen ett avslag. I dessa fall ska studenten få ett avslagsbeslut och en överklagandehänvisning. Det finns en risk att studenter som har fått studieuppehåll utan platsgaranti inte förstår att det är ett avslag. I en tidigare version av antagningsordningen gjordes det en åtskillnad mellan studenter som läste ett program eller en fristående kurs när det gällde ansökningar om studieuppehåll och anstånd. Universitetet har tagit bort denna åtskillnad i antagningsordningen efter att studentkåren uppmärksammat universitetet om detta. Studentkåren uppgav vid tillsynsbesöket att ärenden om studieuppehåll borde förvaras samlat, vilket inte är fallet nu.

Universitetskanslersämbetets bedömning

UKÄ har begärt in 30 slumpmässigt utvalda ärenden om studieuppehåll under tidsperioden den 1 juli 2012 till och med den 30 juni 2015. Urvalet gjordes utifrån de listor som universitetet bifogat sitt svar. Av dessa ärenden saknades två av de efterfrågade stickproven och i ytterligare ett ärende saknades ett beslut. UKÄ har således granskat 27 ärenden om studieuppehåll under den aktuella tidsperioden.

Beslutsmallar och beslut

I samtliga ärenden som UKÄ har kunnat granska har universitetet använt samma beslutsmallar för ärenden om studieuppehåll. UKÄ konstaterar att beslutsmallarna för avslag respektive bifall är i huvudsak likartade. I de ärenden där en student har fått bifall på sin ansökan anges att studenten garanteras en plats på programmet vid återkomst. I sju av de granskade ärendena har dock Karlstads universitet gjort en notering på beslutet att studenten inte har fått platsgaranti. Av 7 kap. 33 § högskoleförordningen och Universitets- och högskolerådets, UHR, föreskrifter om anstånd med studier för antagna samt studieuppehåll följer att ett studieuppehåll innebär att en student återfår sin studieplats efter uppehållet. En student har således en platsgaranti. Ett besked om studieuppehåll utan platsgaranti är att anse som ett avslag på ansökan om studieuppehåll. Enligt 12 kap. 2 § punkten 7 högskoleförordningen kan ett sådant beslut överklagas. UKÄ anser att den blankett som har använts i de granskade ärendena om studieuppehåll är olämpligt utformad eftersom det inte klart framgår när en student har fått avslag på sin ansökan.

UKÄ konstaterar att i samtliga 13 ärenden där en student har fått avslag på sin ansökan om studieuppehåll, saknas det någon form av motivering (skäl) för avslag. UKÄ vill därför påminna om att i den huvudregel som finns i 20 § förvaltningslagen

anges att ett beslut ska innehålla de skäl som har bestämt utgången i ärendet. Det är av stor vikt att beslut är tydligt utformade, så att den enskilde kan förstå vad han eller hon har rätt till och det är även en förutsättning för en eventuell överklagandeprocess. UKÄ utgår ifrån att Karlstads universitet ser över blanketterna om studieuppehåll och vidtar åtgärder så att det tydligt framgår om det har fattats ett beslut att avslå en ansökan och att skälen för detta anges.

I samtliga granskade beslut finns en namnteckning och ett namnförtydligande, men det går inte att utläsa om det är rätt beslutsfattare som har skrivit under besluten. I 21 § myndighetsförordningen anges att det för varje beslut i ett ärende ska det upprättas en handling som bland annat visar vem som har fattat beslutet. UKÄ konstaterar att det har framkommit olika uppgifter om vem som skriver under besluten om studieuppehåll vid lärarutbildningen. UKÄ förutsätter därför att Karlstads universitet vidtar åtgärder för att säkerställa att det är en behörig beslutsfattare som skriver under dessa beslut.

Överklagandehänvisning

UKÄ anser att den överklagandehänvisning som Karlstads universitet har bifogat till sitt svar till UKÄ är korrekt utformad. I de avslagsbeslut som UKÄ har granskat finns det dock inte några överklagandehänvisningar bifogade till besluten och i besluten finns det inte heller någon hänvisning till en överklagandehänvisning. Universitetet har efter tillsynsbesöket anfört att det finns en rutin att skicka med ett lösblad med överklagandehänvisning och att detta förmodligen är anledningen till att de inte har sparats med övriga handlingar i ärendet. Universitetet medger att det är en brist i rättssäkerheten för studenterna och att universitetet ska se över hur det kan säkerställas att överklagandehänvisningar har bifogats.

UKÄ vill understryka att det i 21 § förvaltningslagen anges att om ett beslut har gått en part emot och det kan överklagas så ska hon eller han underrättas om hur beslutet kan överklagas. UKÄ utgår ifrån att universitetet säkerställer att en överklagandehänvisning skickas till en sökande i samband med ett beslut om att avslå en ansökan.

Antagningsordningen

I dokumentet *Antagningsordning för utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå vid Karlstads universitet* anges bland annat följande. En student ska efter ett uppehåll inte göra anspråk på en plats på den första terminen eftersom platserna där är avsedda för nybörjare. En anmälan om uppehåll under den första terminen hanteras som en anmälan om anstånd. Om anstånd inte beviljas, måste studenten söka på nytt till aktuell utbildning och det registreras ett tidigt avbrott i Ladok.

UKÄ vill påminna om att universitet och högskolor saknar bemyndigande att meddela föreskrifter om studieuppehåll och lärosätena får inte utforma bindande regler på området. Ett lärosäte kan visserligen tolka gällande bestämmelser i exempelvis allmänna råd, men dessa får inte inskränka en students rätt till studieuppehåll i enlighet med högskoleförordningen, UHR:s föreskrifter och praxis från ÖNH, (se till exempel UKÄ:s rapport *Tillsynsbesök vid Linköpings universitet 2013*, 2013:5, s. 27 ff). UKÄ vill därför uppmärksamma universitetet på att ÖNH har uttalat att den som har antagits till en högskoleutbildning men inte har påbörjat studierna ska få sin sak prövad enligt reglerna om anstånd. Den som har påbörjat studierna ska få sin sak prövad enligt reglerna om studieuppehåll (se ÖNH:s beslut 2005-06-17, reg. nr 47-350-05). UKÄ anser att den ovan nämnda bestämmelsen i antagningsordningen kan

uppfattas som en bindande regel. Enligt UKÄ:s uppfattning kan denna regel inskränka studenternas rätt i förhållande till gällande författningar och ÖNH:s praxis. Mot bakgrund av ÖNH:s praxis vill UKÄ upplysa universitetet om att ett ärende där en student har sökt studieuppehåll under den första terminen ska handläggas som ett sådant ärende och inte som ett ärende om anstånd. UKÄ utgår från att universitetet ser över denna fråga i antagningsordningen och att bestämmelsen tillämpas på samma sätt för alla studenter.

Diarieföring

Av Karlstads universitets svar framgår att handlingar i ärenden om studieuppehåll registreras och diarieförs vid de diaries som finns vid de två fakulteterna och vid lärarutbildningen. UKÄ har efter tillsynsbesöket fått information från universitetet att inga handlingar om studieuppehåll diarieförs med undantag för det meddelande som en student får vid Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap. UKÄ konstaterar att ämbetet har fått motstridiga uppgifter om vilka handlingar som diarieförs. UKÄ vill därför påminna om att JO har uttalat bland annat följande. När det gäller allmänna handlingar som inte omfattas av sekretess kan myndigheten välja mellan att antingen registrera dem eller hålla dem så ordnade att det utan svårighet kan fastställas om handlingen har inkommit eller upprättats. När myndigheten har bestämt sig för ett av systemen måste detta emellertid tillämpas konsekvent av alla inom myndigheten, se JO:s beslut 2004-03-09, dnr 4675-2003. Mot bakgrund av JO:s uttalande anser UKÄ att universitetet bör vidta åtgärder för att få en konsekvent hantering av alla ärenden om studieuppehåll.

Ankomststämpling

Karlstads universitet har i sitt svar uppgett att universitetet inte ankomststämplar eller gör någon annan notering om ankomstdatum på ansökningar om studieuppehåll. UKÄ anser att det är lämpligt att på alla handlingar ange när de kommit in (jfr JO:s beslut 2004-03-09, dnr 4675-2003). En sådan notering underlättar också beräkningen av handläggningstiden. Universitetet bör se över sina rutiner i denna del.

Tidigare tillsynsbesök och uppföljning

I rapporten för det tillsynsbesök som UKÄ:s föregångare som tillsynsmyndighet, Höskoleverket, gjorde vid Karlstads universitet den 4-5 oktober 2007, ifrågasatte verket om vissa bestämmelser i antagningsordningen om anstånd och studieuppehåll var förenliga med högskoleförordningens och Höskoleverkets dåvarande föreskrifter inom området. Det gällde bland annat att studieuppehåll tidigast kunde medges efter en termins programstudier. Vidare framkom att Karlstads universitet i flera fall hade medgivit en sökande studieuppehåll för den önskade perioden men utan platsgaranti, att många ärenden om studieuppehåll saknade ankomststämpel och överklagandehänvisningar och skäl för avslagsbeslut, se *Tillsynsbesöket vid Karlstads universitet 2007*, Höskoleverkets rapport 2008:24. I verkets uppföljning 2011-12-20 av tillsynsbesöket 2007, reg. nr 30-5499-10, uppgav Karlstads universitet att universitetet beaktat verkets kommentarer om vissa formuleringar i antagningsordningen om anstånd och uppehåll och att dessa hade justerats. Vidare sa universitetet att alla ansökningar om studieuppehåll ankomststämplades och att det vid beslut utan platsgaranti bifogades en överklagandehänvisning.

UKÄ konstaterar att flera av de brister och synpunkter som Höskoleverket hade vid tillsynsbesöket år 2007 har framkommit även vid detta tillsynsbesök. UKÄ avser

därför att särskilt följa upp vilka åtgärder Karlstads universitet vidtar med anledning av de påpekanden som UKÄ nu har haft om ärenden om studieuppehåll.

Handläggningstider för ärenden om disciplinära åtgärder

UKÄ bedömer att Karlstads universitet uppfyller förvaltningslagens krav på snabb handläggning av ärenden om disciplinära åtgärder.

Universitetskanslersämbetets frågor

UKÄ har ställt följande frågor till Karlstads universitet om handläggningstider för ärenden om disciplinära åtgärder:

- Hur organiserar universitetet arbetet med disciplinära åtgärder? Har universitetet några riktlinjer eller rutiner för arbetet? Vänligen bifoga i så fall dessa.
- Redovisa universitetets handläggningstider för ärendena från och med den 1 juli 2014 till och med den 31 juli 2015. Beräkna tiden från det att anmälningarna till rektor kommit in till dess att besluten fattats.

För att kunna ta stickprov på handläggningstiden för ärenden om disciplinära åtgärder har UKÄ även bitt universitetet att bifoga en lista över samtliga inkomna anmälningar om disciplinära åtgärder från nämnda tidsperiod.

Universitetets svar

Karlstads universitet har svarat bland annat följande.

Rektorn har beslutat att inrätta en disciplinnämnd. Disciplinnämndens sammansättning och uppdrag anges i universitetets arbets- och delegationsordning. Disciplinnämnden består av rektorn, som är ordförande, och vid rektorns frånvaro träder prorektorn in. Rektorn utser en lagfaren ledamot med domarkomptens samt dennes ersättare och på förslag av dekanus en lärarrepresentant med ersättare för en period om tre år. Studentkåren utser två representanter samt ersättare för dessa för en period om ett år. Vid disciplinnämnden finns en föredragande tjänsteman och en sekreterare. Ansvar för utredningarna ligger på avdelningen Studentcentrum. Beslut från disciplinnämnden skickas till de administrativa cheferna vid fakulteterna och till berörda administratörer och lärare för att beslutad påföljd ska kunna verkställas.

Rektorn har beslutat om råd och anvisningar för hantering av disciplinärenden. Denna information finns tillgänglig för all personal på intranätet samt för studenterna på det så kallade studentnätet. Information om reglerna kring plagiering och fusk finns på alla universitetets lärplattformar.

Universitetet har uppgett att den genomsnittliga handläggningstiden för ärenden om disciplinära åtgärder från och med den 1 juni 2014 till och med den 31 juli 2015 är cirka 39 dagar med en median om 36 dagar.

Karlstads universitet har bifogat en lista över samtliga inkomna anmälningar från och med den 1 juni 2014 till och med den 31 juli 2015 och dokumenten *Råd och anvisningar för hantering av disciplinärende*, dnr C2010/234 och *Arbetsordning för nämnder och kommittéer*, fastställd av rektor den 28 augusti 2013.

Universitetskanslersämbetets bedömning

UKÄ har granskat handläggningstiderna för samtliga 36 inkomna ärenden om disciplinära åtgärder från ovan nämnda tidsperiod. Under den aktuella tidsperioden hade samtliga ärenden hänskjutits till disciplinnämnden av rektor. Den kortaste handläggningstiden var åtta dagar. I tre ärenden var handläggningstiden mellan 72 och 78 dagar. Dessa ärenden kom in under sommaren. UKÄ:s granskning bekräftar universitetets uppgifter om att den genomsnittliga handläggningstiden är cirka 39 dagar och att medianen är 36 dagar.

UKÄ bedömer att Karlstads universitet uppfyller kravet i 7 § förvaltningslagen på snabb handläggning av ärenden om disciplinära åtgärder.

Kursvärderingar

I samtliga granskade fall har kursvärderingar och sammanställningar av dessa gjorts. UKÄ anser att Karlstads universitet behöver vidta åtgärder för att förbättra strukturen och informationen om var sammanställningarna av kursvärderingarna finns publicerade och hur universitetet informerar om resultaten och eventuella åtgärder som föranletts av dessa. UKÄ utgår från att detta görs i dialog med studentkåren.

Universitetskanslersämbetets frågor

UKÄ har ställt följande fråga till Karlstads universitet om kursvärderingar:

- Vilka åtgärder vidtar universitetet för att säkerställa att bestämmelsen om kursvärderingar följs i högskolans verksamhet (jfr 1 kap. 14 § högskoleförordningen)?

Universitetets svar

Karlstads universitet har svarat bland annat följande.

Universitetet prövade under höstterminen 2015 ett nytt system för kursvärderingar. Om det faller väl ut kommer det att bli standard för samtliga kurser i början av 2016. Systemet är till stor del automatiserat, vilket säkerställer att studenterna ges möjlighet att framföra sina synpunkter och att resultaten hålls tillgängliga för studenterna. Studenterna kommer att ges möjlighet att genomföra kursvärdering efter varje avslutad kurs genom ett mail med en länk till kursvärderingen som består av fyra frågor och möjlighet att lämna kommentarer. Kursvärderingen kan även nås via universitetets webbportal "Min sida". Om en student inte svarar inom två veckor skickas en påminnelse automatiskt. När en student har svarat ges information om var den genomförda kursanalysen kommer att publiceras. De inkomna svaren sammanställs två veckor efter att kursvärderingen har skickats ut och sammanställningen blir ett underlag för en kursanalys. I kursanalysen ska eventuella ytterligare synpunkter som hämtats in vägas in. Kursanalysen ska publiceras och finnas tillgänglig fem veckor efter att kursen har avslutats och det görs en kontroll av detta i systemet. Prefekten eller programledaren informeras via ett automatgenererat mail när kursanalysen är publicerad. Kursanalysen arkiveras och diarieförs automatiskt. Kursvärderingarna kommer vara på svenska eller engelska beroende på vilket undervisningsspråk det är på kursen.

Det nuvarande systemet är enligt följande.

Varje institution har ansvar för att genomföra och säkerställa arbetet med kursvärderingar och det har vuxit fram lite olika rutiner. Det som varierar mellan institutionerna är bland annat vem som är ansvarar för att genomföra och sammanställa kursvärderingarna samt initiera de eventuella åtgärder som planeras. Vidare varierar det vem som har huvudansvaret. Vid vissa institutioner är det prefekten eller proffekten och vid andra är det studierektorn. Kursvärderingar genomförs anonymt och på

olika sätt. De kan vara skriftliga eller digitala och det förekommer även att det hålls kursuppföljningsmöten med studenterna. Sammanställningarna skickas till den som är ansvarig vid institutionen för genomgång och underskrift. Därefter publicerar kursadministratören sammanställningen på universitetets webbplats.

Enligt dokumenten *Regler för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Karlstads universitet* och *Policy för studentinflytande* åligger det respektive studie-rektor att se till att kursvärderingarna sammanfattas och att information sker om resultaten och eventuella åtgärder som föranleds av en kursvärdering. Prefekten godkänner att sammanställningen publiceras på universitetets webbplats och de ska finnas tillgängliga på respektive kurs presentationssida på universitetets webbplats. Resultatet av föregående kursvärdering och eventuella åtgärder ska även presenteras på kursstarten för nästkommande studenter på samma kurs.

Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap

Här finns det en kvalitetsplan där det anges hur fakulteten arbetar med kvalitet och det ständiga förbättringsarbetet. I dokumentet *Handbok för kvalitet utbildning på grundnivå och avancerad nivå*, dnr 2015/247, anges rutinerna för bland annat fakultetens arbete med kursvärderingar. Av handboken framgår att den som är ansvarig för kursen ska göra en kursanalys som baseras på studenternas kursvärdering och sina egna och lärargruppens erfarenheter av kursen. Läraren tar fram formuläret till en kursvärdering och det finns en mall för kursanalysen. En sammanställning av kursanalyser redovisas årligen tillsammans med institutionens analys.

Fakulteten för humaniora och samhällskunskap

Här finns det riktlinjer för arbetet med kursvärderingar. Av dokumentet *Rutiner för kursvärderingar* framgår att kursvärderingar ska genomföras på alla kurser inom fakulteten. Vidare ska kursvärderingstillfället vara inom ramen för kursen men inte i samband med en salstentamen. Varje kursansvarig lärare väljer själv metoden för kursvärderingen, men det ska vara möjligt att lämna in svar anonymt. Kursvärderingens resultat och de åtgärder som planeras med anledning av resultatet ska sammanställas. Fakulteten har tagit fram en särskild blankett för sammanställningen, *Sammanställning av kursvärdering*. Enligt fakultetens dokument *Rutiner för kursvärdering* ska institutionerna varje termin presentera en lista över genomförda kursvärderingar för fakultetsnämndens utskott, utbildningsutskottet. I år har utskottet valt att initiera en kartläggning av de institutioners egna riktlinjer och processer för kursvärderingsarbete i de fall där utskottet fann att en redovisning inte hade främjat kvalitetsutveckling.

Läroarbetsutbildningen

På de kurser som ingår i läroarbetsutbildningen följs de rutiner som finns på respektive fakultet. Det finns en särskild anvisning för kursvärderingar och rapportering av kurser som är beslutade av läroarbetsutbildningsnämnden, dokumentet *Anvisningar för kursvärdering och rapportering av kurser*.

Karlstads universitet har bifogat dokumenten *Regler för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Karlstads universitet*, dnr C2014/114, *Kvalitetsplan för utbildning på grund och avancerad nivå*, dnr 2015/246, *Handbok för kvalitet utbildning på grundnivå och avancerad nivå*, dnr 2015/247, *Kursanalys*, *Rutiner för kursvärderingar*, *Sammanställning av kursvärdering* och *Anvisningar för kursvärdering och rapportering av kurser*, dnr FL 2010/89.

Vid besöket fick ämbetet information av företrädare för universitetet att sammanställningarna av kursvärderingar finns på universitetets webbplats och är sökbara för alla. De kursvärderingar som görs i pappersform finns under två år även i en pärm hos respektive institutions administratör. Vid båda de institutioner som UKÄ besökte framkom det att återkopplingen till de nya studenterna görs vid kursstart. I ämnet religion vid institutionen för samhälls- och kulturvetenskap används metoden "One-Minute Paper" med stor framgång. Metoden innebär att läraren varannan vecka ställer samma två frågor till studenterna som direkt lämnar in skriftliga svar. Svaren blir ett underlag för att redan under kursens gång kunna vidta åtgärder för att göra förbättringar.

Studentkårens synpunkter

Det finns inga centrala riktlinjer vid universitetet för hur kursvärderingar ska genomföras. Detta har medfört att bestämmelsen om kursvärderingar i högskoleförordningen efterföljs på olika sätt beroende på den enskilde läraren. Studentkåren har noterat att det under de senaste åren har det funnits flera olika system för kursvärderingar. Bristen på ett likvärdigt system har bidragit till en låg medvetenhet och förståelse för kursvärderingarnas betydelse och låg svarsfrekvens.

Vidare har det funnits brister i återkopplingen till studenterna, vilket är centralt för studenternas engagemang för att svara på kursvärderingarna. En student måste kunna se hur kursvärderingarna behandlas och att de är centrala för kvalitetsarbetet. Om det inte finns någon återkoppling blir kursvärderingarna tomma formulär utan innebörd.

Studentkåren har dock under de senaste åren upplevt att utvecklingen går åt rätt håll. Styrgruppen för universitetets kvalitetsmodell har arbetat med frågan under en längre tid och i denna grupp finns studentrepresentanter. Gruppen har arbetat fram en gemensam modell som är halvautomatiserad. Det kommer att ställas färre frågor för att öka svarsfrekvensen. Systemet ska ge signaler, vilket studentkåren tycker är positivt. Det är dock viktigt att universitetet har rutiner för hur signalerna från kursvärderingarna ska hanteras så att det görs en mer ingående utvärdering när det finns behov av det. Studentkåren anser sammanfattningsvis att det idag finns brister i universitetets hantering av kursvärderingar. Studentkåren tror dock att det kvalitetsutvecklande arbete som har gjorts har potential för att öka svarsfrekvensen och skapa konsensus för arbetet med kursvärderingar. Det är viktigt att det nya systemet förankras på hela universitetet för att uppnå syftet med kursvärderingarna.

Studentkåren har vid mötet vid tillsynsbesöket uppgett att återkopplingar av kursvärderingar inte görs regelmässigt. Vidare är det svårt att hitta sammanställningar av kursvärderingarna på universitetets webbplats.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Granskningen

Förarbetsuttalande

Regeringen anger följande om kursvärderingar i propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutvecklingen i högskolan* (prop. 1999/2000:28 s. 31):

Regeringen anser att kursvärderingar är en utgångspunkt för studenters och lärares delaktighet i och inflytande på kvalitetsarbetet. De bör vara obligatoriska inom högskolan. Utvärdering på kursnivå är ett nödvändigt inslag i uppbyggnaden av ett systematiskt kvalitetsarbete. Kursvärderingar kan genomföras på olika sätt. Studenterna ska alltid ges tillfälle att framföra sina erfarenheter och synpunkter.

Studenternas ansvar att medverka i kursvärderingen måste förenas med en rättighet att få information om resultaten och att få delta i diskussion om förbättringar. Alla studenter ska ha rätt att dra fördelar av kursvärderingen för sina studier och sin utveckling.

Det är viktigt att erfarenheter från kursvärderingarna verkligen tas till vara och vid behov leder till förbättringar. Genom möjligheten att ta del av sammanställningar blir kursvärderingarna ett mer effektivt instrument. Om studenterna ser att kursvärderingarna kommer till användning kommer engagemanget för att delta i dem öka, vilket ytterligare stärker deras funktion

UKÄ har granskat sammanställningar av kursvärderingar från 20 slumpmässigt utvalda kurser. Urvalet har gjorts utifrån listan över samtliga utbildningsprogram och kurser som genomfördes vid universitetet vårterminen 2015.

UKÄ noterar att UKÄ:s föregångare som tillsynsmyndighet Högskoleverket vid tillsynsbesöket 2007 konstaterade att det i några fall saknades sammanställningar av kursvärderingar vid en fakultet. I samband med besöket skickade Karlstad studentkår en skrivelse till Högskoleverket och uppgav att kåren hade gjort en egen granskning om var sammanställningarna av kursvärderingarna fanns förvarade. Kåren kunde då konstatera att endast 1 av 18 sammanställningar fanns på studerandeexpeditionerna, att endast 7 av 18 sammanställningar kunde hittas överhuvudtaget och att det rädde förvirring om var sammanställningarna förvarades. I verkets uppföljning 2011 av tillsynsbesöket 2007 redovisade universitetet vilka åtgärder som universitetet hade vidtagit för att förbättra processen för kursvärderingar.

UKÄ:s granskning visar att kursvärderingar och sammanställningar av dessa har gjorts i samtliga kurser som ämbetet tagit stickprov på, vilket är positivt. Universitetet har uppgett att sammanställningarna som ingår i kursanalyserna finns tillgängliga för alla på presentationssidan för varje kurs på universitetets webbplats. Vid tillsynsbesöket fick UKÄ vid besöken vid de två institutionerna och vid det avslutande mötet presentationer av företrädare för universitetet om hur man kunde hitta kursanalyserna på universitetets webbplats. Vid mötet med studentkåren framkom att studenterna tyckte att det var svårt att hitta dessa kursanalyser. Efter tillsynsbesöket har UKÄ besökt universitetets webbplats för att hitta de sammanställningar av kursvärderingar som ämbetet tagit stickprov på. Nio av kursanalyserna hittades genom sökning på det sätt som universitetet har angett i sitt svar till UKÄ. De övriga elva kursanalyserna hittades först efter att UKÄ inhämtat ytterligare information från universitetet om hur man skulle gå till väga. UKÄ konstaterar att det inte är helt enkelt att hitta kursanalyserna och att det var svårt att få samstämmig information från universitetet om var de finns tillgängliga. Mot denna bakgrund anser UKÄ att det är lämpligt att universitetet vidtar åtgärder för att förbättra strukturen och informationen om var sammanställningarna av kursvärderingarna finns publicerade.

Vid besöket uppgav olika företrädare för universitetet att det regelbundet sker en återkoppling av resultaten av kursvärderingarna till studenterna. Studentkåren framförde dock att detta inte görs regelmässigt. I det av universitetet bifogade dokumentet *Policy för studentinflytande* anges att studenter och blivande studenter kan läsa sammanställningarna på presentationssidan för respektive kurs och att resultaten av föregående kursvärdering och eventuella åtgärder även ska presenteras i samband med kursstart för nästkommande studenter på samma kurs. UKÄ ser positivt på att universitetet har en sådan riktlinje. I 1 kap. 14 § högskoleförordningen anges att en högskola ska informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna och att dessa resultat ska hållas tillgängliga för studenterna. Mot bakgrund av vad UKÄ har anfört i föregående stycke och vad studentkåren har anfört om brister i återkopplingen anser UKÄ att universitetet behöver vidta åtgärder för att bestämmelsen 1 kap. 14 § högskoleförordningen och universitetets egna riktlinjer ska följas. UKÄ utgår från att Karlstads universitet gör detta i dialog med studentkåren. Studentkåren har efter tillsynsbesöket uppgett att åtgärder har vidtagits och att kåren nu deltar aktivt i processen.

Studentrepresentation och samråd med studentrepresentanter

UKÄ anser att universitetet bör ta ställning till om studentrepresentanter ska ingå i flera grupper vid universitetet. Universitetet bör ta fram riktlinjer för hur studentrepresentation och samråd ska hanteras vid de centrala stödfunktionerna. UKÄ förutsätter att universitet vidtar åtgärder för att säkerställa att studentkårsrepresentanter som är utsedda av studentkåren ingår i programråden.

Universitetskanslersämbetets frågor

UKÄ har ställt följande frågor till Karlstads universitet om studentrepresentation och samråd med studentrepresentanter:

- Har universitetet och studentkåren kommit överens om vilka organ som studenterna ska vara representerade i? Om en överenskommelse finns, var vänlig bifoga den. Redovisa de rutiner och eventuella riktlinjer som finns för att utse studentrepresentanter vid universitetet.
- Var vänlig redogör för de organ där studenterna inte är representerade och anledningen till detta.
- Redovisa hur universitetet går till väga för att säkerställa att information lämnas till och samråd sker med en studentrepresentant när beslut fattas eller bereds av en enda person i frågor som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (jfr 2 kap. 7 § högskolelagen och 2 kap. 14 § högskoleförordningen).

Universitetets svar

Karlstads universitet har svarat bland annat följande.

Universitetets policy för studentinflytande är fastställd genom beslut av rektorn. Policyn är framtagen av en arbetsgrupp där studentrepresentanter ingick och där finns rutiner och riktlinjer för att utse studentrepresentanter. I policyn hänvisas det till universitetets arbets- och delegationsordning som preciserar hur studenterna ska vara representerade i vissa organ.

På fakultetsnivå är studenterna inte representerade i följande organ:

- Ledningsgrupperna på institutionerna. Gruppen är rådgivande och fattar inga formella beslut och hanterar främst frågor om personal, arbetsmiljö och ekonomi.
- Ledningsgruppen vid respektive fakultet. Ledningsgruppen består av prefekterna, den administrativa chefen, prodekan och dekan. Gruppen är rådgivande och fattar

inga formella beslut och där diskuteras frågor om personal, ekonomi, arbetsmiljö och andra löpande ärenden.

- Chefsgruppen vid respektive fakultet som är en utökad ledningsgrupp där även proprefekter, controller, HR-specialister och kommunikatörer ingår. Mötena har främst karaktären av informationsmöten med återkoppling från universitetets ledningsgruppsmöten med mera eller inbjudna personer från andra verksamheter. Här diskuteras hur tagna beslut kan verkställas och hur löpande praktiska och ekonomiska frågor ska hanteras.

Studenterna medverkar inte i ledningsgrupperna vid de centrala stödfunktionerna. Anledningen till att det saknas studentrepresentation i dessa grupper är främst att de inte är beslutande och att frågorna som tas upp där inte omedelbart påverkar utbildningarnas utformning eller studenternas situation.

Studenterna är representerade på rektors beslutsmöten som äger rum varje vecka. Inför dessa möten tillgängliggörs de handlingar som besluten baseras på. Vid fakulteterna fattar dekaner och prefekter beslut löpande och studenterna deltar inte. När det fattas beslut som berör studenter skickas en kopia till studentkåren och detta anges i den sändlista som finns vid varje beslut. Dekanen eller prodekanen har möten med studentkåren varje månad. På dessa möten sker en genomgång av de beslut som har fattats samt de ärenden som är på gång och som berör studenterna. Vid lärarutbildningsnämnden fattas beslut med betydelse för studenter och utbildning vid särskilda dekanusbeslutsmöten som äger rum två gånger i månaden. Vid dessa möten deltar studentrepresentanter som är utsedda av studentkåren. Vid de centrala stödfunktionerna fattar universitetsdirektören eller avdelningschefen beslut löpande utan att studenterna deltar. När det fattas beslut som berör studenterna skickas en kopia till studentkåren. Samråd sker normalt inför beslut som berör utbildning eller studenternas situation.

Enligt universitetsdirektörens delegationsordning har chefen för Studentcentrum rätt att besluta om vissa ärenden som uppenbart kan påverka studenternas situation. Sådana ärenden är bland annat tider för terminer och anmälningar och då inhämtas studentkårens synpunkter. Denna ordning finns inte fastställd i några dokument eller liknande.

Karlstads universitet har bifogat dokumenten *Policy för studentinflytande vid Karlstads universitet*, *Arbetsordning för nämnder och kommittéer*, fastställd av rektorn den 28 augusti 2013, *Arbetsordning för fakultetsnämnder, lärarutbildningsnämnden samt fakulteternas organisation*, dnr C2015/345 och *Rektors delegation till universitetsdirektören*, dnr C2012/664.

Vid tillsynsbesöket uppgav företrädare för universitetet att när enskilda beslutsfattare vid fakulteterna fattar beslut sker samråd med en studentrepresentant när det krävs enligt högskolebestämmelserna. När det inte krävs samråd så informeras studenterna om besluten. Vidare sker samråd vid programråden och där finns studentrepresentanter som är utsedda av studentkåren. Vid de beredande organen till programråden utser universitetet självt studenter som har den erfarenhet av kursen som efterfrågas. Det finns dock en dialog med studentkåren. Vid institutionen för samhälls- och kulturvetenskap framkom att det ofta inte fanns några studentrepresentanter att tillgå. Om en lärare utser en studentrepresentant uppmanas

alltid den studenten att ta kontakt med studentkåren. De ansåg att denna struktur behöver ses över. Vid institutionen för ingenjörsvetenskap och fysik och institutionen för samhälls- och kulturvetenskap framkom att studentkåren inte alltid har lyckats att tillsätta alla de studentrepresentanter som behövs vid institutions- och programråden. Vid båda institutionerna brukar då lärare föreslå representanter för kåren och informera kåren om en lärare har utsett en studentrepresentant. Det sker således en samverkan med kåren, men det fungerar inte så bra.

UKÄ fick vid besöket en lista på beslutande och beredande organ vid Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap 2015 där studentrepresentation angavs vara önskvärd. Denna lista hade gjorts i dialog med studentkåren. UKÄ fick efter besöket en lista på permanenta och tillfälliga beslutande och beredande organ inom Fakulteten för humaniora och samhällskunskap. På denna lista anges hur många doktorand- och studeranderepresentanter som finns i de olika organen.

Studentkårens synpunkter

Karlstad studentkår har i sitt svar till UKÄ anfört bland annat följande.

Karlstads universitet och Karlstad studentkår har ett samarbetsavtal som upprättas varje år. Av avtalet framgår att det är studentkåren som är ansvarig för att utse representanter till samtliga organ eller arbetsgrupper där studenter har rätt att vara representerade. Det är både beredande och beslutande organ som berör utbildning.

Studentkåren anser att studentinflytandet fungerar bra på central nivå. Studentkåren är väl representerad på ledningsnivå, i nämnder och på institutioner. I ämnes- och programråden ser det däremot olika ut på olika institutioner och fakulteter. Kåren upplever att universitetets medarbetare i dessa organ inte alltid har information om hur studentinflytande bör fungera, vilket kommer till uttryck på olika sätt. Universitetet och Karlstad studentkår har dock en dialog om hur studentinflytandet ska fungera. Organisationen och upplägget av programråd har varit en gemensam fråga, men informationen når ofta inte ut till berörda studenter och lärare. Det förekommer att studenter utses direkt av lärare och kåren får inte information om att det har gjorts eller vilka som har utsetts. Kåren tycker att det är svårt att nå ut med information om ämnes- och programråd till studenter och lärare och de vill gärna ha en dialog med universitetet om hur informationen kan förbättras. De anser att informationen om denna fråga bör förtydligas på personalens intranät samt på universitetets webbplats för att nå ut till studenterna.

Till sitt svar har studentkåren bland annat bifogat dokumenten *Avtal mellan Karlstads universitet och Karlstad Studentkår om samarbete inom universitetets verksamhetsområde för läsåret 2015/2016*, dnr C2015/468.

Studentkåren har vid tillsynsbesöket anfört bland annat följande. Strukturen kring ämnes- och programråden är otydlig. Det brister vad gäller studentrepresentationen i dessa råd och vid tillfälligt inrättade organ. Studentrepresentanter närvarar vid rektorns beslutsmöten, men det sker inget samråd i förväg. Däremot har dessa ärenden ofta beretts i andra organ där det finns studentrepresentanter. Vid de centrala stödfunktionerna finns det inga riktlinjer om studentinflytande och det är inte kutym att ha studentrepresentation, inte ens vid Studentcentrum.

Efter tillsynsbesöket har studentkåren uppgett bland annat följande. Kåren vill betona att det ofta är ont om studentrepresentanter, vilket bidrar till att lärare själva uppmanar studenter att delta. En bidragande faktor till detta problem är studentkårens begränsade resurser. Efter tillsynsbesöket har det varje månad hållits möten mellan Studentcentrum och studentkåren för att möjliggöra dialog och samverkan.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Granskningen

Förarbetsuttalanden

I propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* (prop. 1999/2000:28, s. 28 - 29) anför regeringen att även frågor om t.ex. budget, resurser och administration är av stor betydelse för utbildningen och studenternas situation. Vissa frågor kan dock ur studentsynpunkt vara mindre viktiga. Enligt uttalandet i propositionen bör högskolan och studentkåren tillsammans komma överens om vilka organ som studenterna ska vara representerade i.

Enligt regeringens proposition *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor* (prop. 2009/10:149, s. 39) ska rätten till representation gälla alla beslut och all beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, och inte bara vid sådant beslutsfattande som omfattas av kravet på vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Enligt regeringens mening kommer varje universitet och högskola att behöva fatta beslut som innebär att en tydlig intern organisation och arbetsfördelning skapas när det inte längre i lag och förordning föreskrivs hur den interna organisationen ska se ut utöver vad som gäller för styrelse och rektor. Tydligheten i beslutsstrukturen bör därför inte minska. Vidare betonar regeringen att det bör vara naturligt för ett lärosäte att inte låta rätten till deltagande i en grupp vara avhängig av vilka frågor som behandlas i gruppen vid olika tillfällen.

Samarbete

UKÄ konstaterar inledningsvis att det av universitetets och studentkårens svar framgår att det finns ett fungerande samarbete mellan dem på central nivå. Det finns också ett avtal mellan universitetet och studentkåren om hur de ska samarbeta som uppdateras regelbundet. UKÄ ser positivt på detta.

Tidigare tillsynsbesök

I rapporten för det tillsynsbesök som Högskoleverket gjorde vid Karlstads universitet den 4-5 oktober 2007, angavs att studentrepresentanter inte deltog vid rektorns beslutsmöten och att universitetet inte hade någon förklaring till detta. Studentkåren uppgav att det inte fanns någon aktuell lista över alla organ där studenterna skulle vara representerade. Verket förutsatte att universitetet och studentkåren kom överens om vilka organ som studenterna ska vara representerade i. Verket konstaterade vidare att det inte hade framgått om universitetet hade fasta rutiner för att säkerställa att representanter för studenter informerades och samråd ägde rum. Efter besöket uppgav universitetet att studentkårens ordförande numera deltog vid rektorsmötena för samråd och att studentkåren fick en ärendeförteckning inför rektorsmötena. I verkets uppföljning den 20 december 2011 av tillsynsbesöket 2007 uppgav universitetet att man hade vidtagit åtgärder för att stärka studentinflytandet. Studentkåren uppgav bland annat att samverkan fungerade utmärkt på ledningsnivå och bra på fakulteterna.

Studentkåren efterfrågade dock en samlad lista över samtliga studentrepresentantplatser vid universitetet. Verket konstaterade att av redovisningarna framgick det att universitetet nu uppfyllde högskoleförfattningarnas krav och att verket utgick från att universitetet även i fortsättningen beaktade studentkårens synpunkter för att stärka studentrepresentationen.

Studentrepresentation

Karlstads universitet har uppgett att det inte finns några studentrepresentanter i ledningsgrupperna vid fakulteterna, institutionerna och för de centrala stödfunktionerna bland annat för att dessa grupper endast är rådgivande. Studentkåren har framfört att det finns brister vad gäller studentrepresentation vid tillfälligt inrättade organ och ämnes- och programråden. UKÄ kan i denna fråga konstatera att det anges i 2 kap. 7 § högskolelagen att studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Studenterna ges således en omfattande rätt att vara representerade i olika organ vid ett lärosäte. I bedömningen om studenterna har rätt att ingå i ett visst organ eller grupp bör, som framgår av förarbetsuttalandena, ingå att även frågor om till exempel budget, resurser och administration är av stor betydelse för utbildningen och studenternas situation. Bedömningen är beroende av vilka frågor som behandlas i ett visst organ och omfattar såväl när sådana beslut fattas som när de bereds. Karlstads universitet bör mot denna bakgrund ta ställning till om studentrepresentanter bör ingå de olika ledningsgrupperna, tillfälliga inrättade organ och ämnes- och programråden.

Studentkåren har vid besöket uppgett att vid de centrala stödfunktionerna, inklusive Studentcentrum, finns det inga riktlinjer om studentinflytande och det är inte kutym att ha studentrepresentation. Karlstads universitet har i sitt svar uppgett att när chefen för Studentcentrum fattar beslut om ärenden som uppenbart kan påverka studenternas situation inhämtas studentkårens synpunkter, men att denna rutin inte finns angiven i något dokument. UKÄ anser att Karlstads universitet i samråd med studentkåren bör ta fram riktlinjer för hur frågor om studentrepresentation och samråd bör hanteras vid de centrala stödfunktionerna. UKÄ noterar att studentkåren efter tillsynsbesöket har uppgett att kåren och Studentcentrum har möten varje månad.

Samråd med en studentrepresentant

Vad gäller frågan om samrådsskyldigheten med en studentrepresentant anges i 2 kap. 14 § högskoleförordningen att när beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförande av beredningen. Syftet med denna bestämmelse är att garantera studenternas inflytande när ärenden som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation inte hanteras av någon grupp, utan bereds och beslutas av en ensam befattningshavare. Det är rektorns ansvar att ett lärosäte har rutiner för hur samrådet med studentrepresentanter ska gå till väga. Studentkåren har lyft att studenter närvarar vid rektors beslutsmöten men att det inte sker något samråd innan dess. Universitet har i sitt svar uppgett att inför dessa möten tillgängliggörs de handlingar som besluten baseras på. Enligt nämnda bestämmelse ska samråd ske i god tid före beslutet och att endast låta studenterna ta del av underlaget före ett beslut av rektor kan inte anses utgöra samråd på det sätt som krävs. Efter tillsynsbesöket har studentkåren uppgett att det finns fler problem vad gäller samråd.

UKÄ utgår från att universitetet skapar rutiner för att säkerställa att samråd sker på korrekt sätt.

Utse studentrepresentanter

Vid besöket framkom att det förekom att lärare utsåg egna studenter till programråden. Vid de två institutionerna som UKÄ besökte uppgav företrädare för universitetet att det berodde på att det inte fanns tillräckligt med studentrepresentanter och att de studenter som utsågs uppmanades av lärarna att ta kontakt med studentkåren. Studentkåren har uppgett att det är ett problem att hitta tillräckligt många studentrepresentanter och att det har förekommit att kåren inte har fått information om vilka studenter som har utsetts vid ämnes- och programråden. Både företrädare för universitetet och studentkåren har uppgett att strukturen för programråden bör ses över. Av 1 kap. 7 § högskoleförordningen jämförd med 7 § studentkårsförordningen framgår att det är studentkårerna som utser studentrepresentanterna. UKÄ konstaterar att det finns rutiner vid universitetet för att utse studentrepresentanter, men att det har förekommit att universitetet har utsett egna studentrepresentanter. UKÄ förutsätter att Karlstads universitet vidtar åtgärder för att säkerställa att detta inte sker i framtiden.

Bestämmelser

Här anges de bestämmelser som är aktuella för respektive granskad fråga. Förvaltningslagens, myndighetsförordningens och offentlighets- och sekretesslagens regler anges dock endast i inledningen.

Förvaltningslagen (1986:223), FL

Myndigheternas serviceskyldighet

4 § Varje myndighet ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälp ska lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet.

Frågor från enskilda ska besvaras så snart som möjligt.

Om någon enskild av misstag vänder sig till fel myndighet, bör myndigheten hjälpa honom till rätta.

Allmänna krav på handläggningen av ärenden

7 § Varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vid handläggningen ska myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. Myndigheten ska sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. Även på andra sätt ska myndigheten underlätta för den enskilde att ha med den att göra.

Motivering av beslut

20 § Ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende ska innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Skälen får dock utelämnas helt eller delvis

1. om beslutet inte går någon part emot eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövligt att upplysa om skälen,
2. om beslutet rör tjänstetillsättning, antagning för frivillig utbildning, betygssättning, tilldelning av forskningsbidrag eller något jämförbart,
3. om det är nödvändigt med hänsyn till rikets säkerhet, skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden eller något jämförbart förhållande,
4. om ärendet är så brådskande att det inte finns tid att utforma skälen, eller
5. om ärendet gäller meddelande av föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen och det inte är fråga om prövning i högre instans efter överklagande.

Har skälen utelämnats, bör myndigheten på begäran av den som är part om möjligt upplysa honom om dem i efterhand.

Underrättelse om beslut

21 § En sökande, klagande eller annan part ska underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Parten behöver dock inte underrättas, om det är uppenbart obehövligt.

Om beslutet går parten emot och kan överklagas, ska han underrättas om hur han kan överklaga det. Han ska då också underrättas om sådana avvikande meningar som avses i 19 § eller som har antecknats enligt särskilda bestämmelser.

Myndigheten bestämmer om underrättelsen ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt. Underrättelsen ska dock alltid ske skriftligt, om parten begär det.

Denna paragraf tillämpas också när någon annan som får överklaga beslutet begär att få ta del av det.

Överklagande

22 § Ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas.

Hur beslut överklagas

23 § Ett beslut överklagas skriftligt. I skrivelsen ska klaganden ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som han begär.

Skrivelsen ges in till den myndighet som har meddelat beslutet. Den ska ha kommit in dit inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna och beslutet överklagas till en förvaltningsrätt eller kammarrätt, ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

24 § Den myndighet som har meddelat det överklagade beslutet prövar om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid. Har skrivelsen kommit in för sent, ska myndigheten avvisa den, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Överklagande av avvisningsbeslut

30 § Har en skrivelse med överklagande avvisats på grund av att den har kommit in för sent, får avvisningsbeslutet överklagas i samma ordning som beslutet i huvudsaken.

Myndighetsförordningen (2007:515), MF

Föredragning

20 § Ärendena ska avgöras efter föredragning.

I arbetsordningen eller i särskilda beslut får myndigheten bestämma att ärenden som avgörs av någon annan person än myndighetens chef inte behöver föredras.

Myndighetschefen får utan föredragning fatta beslut som inte kan skjutas upp till dess att ärendet hunnit föredras.

Myndighetens beslut

21 § För varje beslut i ett ärende ska det upprättas en handling som visar

1. dagen för beslutet,
2. beslutets innehåll,
3. vem som har fattat beslutet,
4. vem som har varit föredragande, och
5. vem som har varit med vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL

Registrering av allmänna handlingar

5 kap. 1 § Allmänna handlingar ska registreras så snart de har kommit in till eller upprättats hos en myndighet, om inte annat följer av andra, tredje eller fjärde styckena.

Om en myndighet hos en annan myndighet har elektronisk tillgång till en upptagning för automatiserad behandling som är en allmän handling ska handlingen registreras endast av den myndighet som gjort upptagningen tillgänglig för den andra myndigheten.

Handlingar som inte omfattas av sekretess behöver inte registreras om de hålls ordnade så att det utan svårighet kan fastställas om de har kommit in eller upprättats.

Om det är uppenbart att en allmän handling är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet, behöver den varken registreras eller hållas ordnad.

Handläggningstider för examensbevis

6 kap. 9 § högskoleförordningen (1993:100), HF En student som uppfyller fordringarna för en examen ska på begäran få examensbevis av högskolan.

12 kap. 2 § HF Till Överklagandenämnden för högskolan får följande beslut av en högskola överklagas:

6. avslag på en students begäran att få examensbevis eller kursbevis,

Hantering av ärenden om tillgodoräknande av utbildning och yrkesverksamhet

6 kap. 6 § HF Om en student vid en högskola i Sverige har gått igenom viss högskoleutbildning med godkänt resultat, har studenten rätt att tillgodoräkna sig detta för högskoleutbildning vid en annan högskola. Detta gäller dock inte, om det finns en väsentlig skillnad mellan utbildningarna.

Detsamma gäller studenter som har gått igenom en viss utbildning med godkänt resultat

1. vid universitet eller annan läroanstalt för högre utbildning i Danmark, Finland, Island eller Norge eller hos den som är part i Europarådets konvention av den 11 april 1997 om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen (SÖ 2001:46), eller
2. vid Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap.

6 kap. 7 § HF En student har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning än den som avses i 6 §, om de kunskaper och färdigheter som studenten återoppar är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. En student får även tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet.

6 kap. 10 § HF I examensbeviset ska högskolan ange

1. en examens benämning,
2. på vilken nivå examen avläggs,
3. om examen ingår i en gemensam examen som avses i 1 kap. 17 § högskolelagen (1992:1434),
4. vilka kurser som ingår i en examen på grundnivå och avancerad nivå, och
5. vid vilken högskola som kurser enligt 4, eller motsvarande del av en utbildning på forskarnivå, har genomgått

12 kap. 2 § HF Till Överklagandenämnden för högskolan får följande beslut av en högskola överklagas:

3. beslut om tillgodoräknande av utbildning eller yrkesverksamhet.

Hantering av ärenden om studieuppehåll

7 kap. 33 § HF Om det finns särskilda skäl, får en högskola i enskilda fall besluta att den som är antagen till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå vid högskolan

1. får anstånd med att påbörja studierna, eller
2. får fortsätta sina studier efter studieuppehåll.

Det som anges i första stycket gäller också en studerande som avses i 6 kap. 11 c §, om den del av utbildningen som högskolan ska anordna ges på grundnivå eller avancerad nivå.

Universitets- och högskolerådet får meddela närmare föreskrifter om anstånd och om studieuppehåll.

12 kap. 2 § HF Till Överklagandenämnden för högskolan får följande beslut av en högskola överklagas:

7. beslut att inte bevilja den som är antagen till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå anstånd med att påbörja studierna eller att få fortsätta sina studier efter studieuppehåll.

Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:3) om anstånd med studier för antagna samt studieuppehåll

3 § Med studieuppehåll avses ett uppehåll i studierna som anmälts till högskolan av studenten.

5 § Högskolans beslut om att en student får fortsätta sina studier efter studieuppehåll ska avse en bestämd tidsperiod.

Ett beslut om att en student får fortsätta sina studier efter studieuppehåll får förenas med villkor om anmälan inför den tidpunkt då studierna ska fortsätta.

Handläggningstider för ärenden om disciplinära åtgärder

10 kap. 1 § HF Disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som.

1. med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
2. stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen vid högskolan,
3. stör verksamheten vid högskolans bibliotek eller annan särskild inrättning vid högskolan, eller
4. utsätter en annan student eller en arbetstagare vid högskolan för sådana trakasserier eller sexuella trakasserier som avses i 1 kap. 4 § diskrimineringslagen (2008:567).

Disciplinära åtgärder får inte vidtas senare än två år efter det att förseelsen har begåtts.

10 kap. 3 § HF Ärenden om disciplinära åtgärder ska, om inte annat följer av 9 §, handläggas av en disciplinnämnd. En sådan nämnd ska finnas vid varje högskola.

10 kap. 9 § HF Grundad misstanke om sådan förseelse som anges i 1 § ska skyndsamt anmälas till rektor.

Rektor ska låta utreda ärendet och ge studenten tillfälle att yttra sig över anmälan. Rektor ska därefter, i förekommande fall efter samråd med den lagfarna

ledamoten, avgöra om omständigheterna är sådana att ärendet ska

1. lämnas utan vidare åtgärd,
2. föranleda varning av rektor, eller
3. hänskjutas till disciplinnämnden för prövning.

Kursvärderingar

1 kap. 14 § HF Högskolan ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av högskolan. Högskolan ska sammanställa kursvärderingarna samt informera om resultatet och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultatet ska hållas tillgängligt för studenterna.

Studentrepresentation och samråd med studentrepresentanter.

1 kap. 4 a § högskolelagen, 1992:1437, HL, ska studenterna ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen.

2 kap. 7 § HL Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

1 kap. 7 § HF I studentkårsförordningen (2009:769) finns det bestämmelser om vem som utser representanter för studenterna.

2 kap. 14 § andra, tredje och fjärde styckena HF framgår följande. Om beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person, ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Om beslut ska fattas av en grupp av personer enligt 2 kap. 6 § andra stycket högskolelagen, dvs. där det finns krav på att majoriteten av personerna i gruppen har vetenskaplig eller konstnärlig kompetens, har studenterna rätt att vara representerade med minst tre ledamöter. Antalet studentrepresentanter i en sådan grupp får dock vara färre om det finns särskilda skäl med hänsyn till det totala antalet ledamöter i gruppen. I övrigt beslutar en högskola själv om sådan rätt till representation för studenter som avses i 2 kap. 7 § högskolelagen.

7 § studentkårsförordningen anges att en studentkår vid en högskola får utse och entlediga representanter för studenterna när de enligt 2 kap. 7 § högskolelagen har rätt att vara representerade.

Genomförande

UKÄ skickade den 22 september 2015 en remiss ställd till rektor med frågor att besvara. Förutom de frågor som ställs vid alla tillsynsbesök under året ställde ämbetet också särskilda frågor till Karlstads universitet om kursvärderingar och studentrepresentation och samråd med studentrepresentanter. Även Karlstad studentkår gavs möjlighet att lämna synpunkter på hur universitetet hanterar de områden som ämbetet ställt frågor om.

Den 29 oktober 2015 kom Karlstad studentkår kom in med svar på frågorna och den 2 november 2015 kom universitetet in med svar på frågorna. För att underlätta för UKÄ:s granskning inför tillsynsbesöket ombads Karlstads universitet att ta fram vissa slumpvis utvalda handlingar inför besöket.

Tillsynsbesöket genomfördes den 11 november 2015. Från UKÄ deltog verksjuristen och projektledaren Anna Sandström och verksjuristerna Lina Smed och Pontus Kyrk. Dessutom deltog i studiesyfte seniora rådgivaren Anette Gröjer.

Vid ett inledande möte fick UKÄ:s medarbetare tillfälle att ställa kompletterande frågor utifrån Karlstads universitets svar och få vissa kompletterande handlingar. Från universitetet närvarade vicerektorn Curt Räftegård, universitetsjuristerna Conny Claesson och Eva Moberg, administrativa chefen för Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap Gunilla Klinteskog, ledningskoordinatören Dan Guttke och utbildningshandläggaren Thomas Bragefors. Dan Guttke var kontaktperson.

UKÄ fick kompletterande upplysningar vid möten med studie- och karriärvägledarna Eva Einarsdotter och Fredrik Olsson, registratorerna Lotta Utterberg och Britt-Marie Karlsson och vid besöken på två institutioner: institutionen för samhälls- och kulturvetenskap och institutionen för ingenjörsvetenskap och fysik. Från institutionen för samhälls- och kulturvetenskap deltog prefekten Per-Olof Fjällsby, proprefekten Arne Larsson, studierektorn Anders Broman, universitetslektorn Sören Dalevi och fakultetsadministratören Ingrid M. Hansson. Från institutionen för ingenjörsvetenskap och fysik deltog prefekten Kjell Magnusson, proprefekten Monica Jakobsson, administrativa chefen Jan Håkansson och fakultetsadministratörerna Marianne Johansson och Kerstin Moatti.

UKÄ:s medarbetare träffade Karlstad studentkårs ordförande Amanda Green och vice ordförande Simon Asplund. Samtal fördes om de frågor som UKÄ ställt till universitetet och frågor som kåren tog upp.

Tillsynsbesöket avslutades med en återsamling. Förutom UKÄ:s medarbetare deltog vice rektorn Thomas Nilsson, chefen för ledningskansliet Frida Gråsjö, universitetsjuristerna Conny Claesson och Eva Moberg, administrativa chefen för Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap Gunilla Klinteskog, ledningskoordinatören Dan Guttke och utbildningshandläggaren Thomas Bragefors.

Resultatet av UKÄ:s granskning har sammanställts i denna rapport. UKÄ har skickat ett utkast av rapporten till Karlstads universitet och studentkåren för att ge dem

möjlighet att korrigera faktafel eller rätta till eventuella missförstånd från UKÄ:s sida.
Universitetet och studentkåren har därefter lämnat synpunkter.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

www.uka.se

